

Po drugi svetovni vojni sta bila v Železnikih v ruševinah oba domova, prosvetni in sokolski. Ostali pa so ljudje, ki so v obdobju med obema vojnama bili člani Prosvetnega (ali Izobraževalnega) in Bralnega društva. Tradicija je torej ostala živa in iz nje je zrastle želja, da je s kulturno-prosvetnim delom treba nadaljevati, sicer ne več ločeno, pač pa skupno. Enočnost in združena prizadevanja so kmalu rodili lepe rezultate tudi na tem področju družbene dejavnosti.

Prva leta po vojni, predvsem v letih 1945 in 1946, je bilo v Železnikih, kakor tudi drugje po dolini, prirejenih precej mitingov, ki so še na partizanski način popestrili kulturno in družabno delovanje. Kmalu pa so začela nastajati kulturno-umetniška društva (KUD), istočasno pa po delovnih organizacijah še sindikalna kulturno-umetniška društva (SKUD). V okviru teh društev se je torej začela obnavljati in razvijati kulturno-prosvetna dejavnost, ki jo je bila prekinila vojna, ki pa je sedaj po vojni v novih razmerah osvoboditve dobila nove oblike in bogatejšo vsebino.

Kakor drugje po dolini tako je tudi v Železnikih bilo kmalu po vojni ustanovljeno KUD. Z razvojem nove kovinske industrije, ki se je tu začela in razraščala ob delovni zadrugi NIKO Železniki, ki je prerastla v solidno delovno organizacijo, so formirali še SKUD. Z delom je začela igralska skupina, nastal je moški pevski zbor, odprta je bila sindikalna knjižnica, nekaj ljubiteljev se je zbralo v šahovskem krožku in podobno. Na Češnjici, kjer je delovalo samostojno KUD, so sprva imeli le ženski pevski zbor. Za njim je začel nastopati še mešani pevski zbor, potem igralska skupina in ob njej še folklorna skupina.

Iz KUD in SKUD so kasneje nastala delavsko-prosvetna društva (DPD) Svoboda, kakor obstajajo še danes. Okrog leta 1960 je iz članov KUD Železniki in SKUD NIKO Železniki nastalo DPD Svoboda Železniki, kateremu se je leta 1974 priključilo še DPS Svoboda Češnjica.

Predsedniki KUD Železniki so bili Niko Zumer, Janko Logar in Marjan Thaler. Predsednika DPD Svoboda sta bila Franc Peternel in sedaj Niko Sedej. SKUD NIKO Železniki je vodil Jože Mohorič.

Prireditve in proslave

Člani KUD in SKUD oziroma sedaj DPD Svoboda Železniki se aktivno vključujejo v družbena dogajanja tudi z organiziranjem in vsestranskim sodelovanjem na prireditvah, proslavah in komemoracijah. Sodelujejo kot organizatorji prireditev, kot recitatorji in v sodelovanju s pevskim zborom, s člani TVD Partizan in s šolsko mladino.

Občina Železniki, ki je obstajala do leta 1962, je uvedla občinski praznik od 9. do 11. januarja v spomin na bitko Cankarjevega bataljona v Dražgošah leta 1942. Na ta občinski praznik, ki se praznuje tudi sedaj v okviru škofjeloške občine, je v kulturnem domu slavnostna prireditev.

Med letom se bolj ali manj pestro zvrstijo prireditve ob naslednjih dnevih in praznikih: na Prešernov dan (februarja), za dan žena (marca), na 1. maj, ob čipkarskem dnevu (avgusta), na dan republike (novembra) in na Silvestrovo ob zaključku leta. Čipkarski dan je nekakšna osrednja prireditev v Železnikih. Zadnja leta so se prireditve tega dneva programsko razširile, saj se jih udeležujejo tudi zamejski rojaki iz Podgore, Števerjana in Sovodenj pri Gorici. Prvi pobudniki teh stikov so bili bratje Arnol, ki imajo svoj instrumentalni ansambel. Navezali so stike s Števerjanci in Podgorci ter so posebej, sprva za čipkarski dan, organizirali tako srečanje v Železnikih, sami pa so gostovali v Števerjanu. Ker so se taki obiski in stiki z zamejskimi Slovenci pokazali za primerne in koristne, so te izmenjave obiskov in gostovanj dobile širši okvir. Tako sedaj na prireditvah čipkarskega dne nastopajo tudi naši zamejski rojaki s svojim kulturnim programom, kar daje prireditvam širšo in polnejšo vsebino. Razmišljajo, kako bi te prireditve folklorno in etnografsko popestrili.

Poleg teh dokaj rednih prireditev, ki se vrstijo med letom in so že dokaj ustaljene, so se po vojni zvrstile še tudi številne druge priložnostne prireditve. Tako je bila s posebnim kulturnim programom organizirana proslava »Po poteh škofjeloškega odreda«. Kulturni program je bil izveden ob zboru aktivistov Gorenjske, ob slavnostni otvoritvi zdravstvenega doma in ko je bil organiziran množični partizanski pohod v Cerkno.

27. april 1946 velja za ustanovni datum proizvodne zadruge kovinarjev z o. j. NI-

KO Železniki, iz katere so se kasneje razvile še druge delovne organizacije (Iskra, Tehnica). Ob 10-letnici te proizvodne zadruga so člani SKUD NIKO Železniki pripravili kulturni teden, ki je trajal ves zadnji teden aprila do 1. maja 1956. Zvrstile so se kulturne in športne prireditve, izdali pa so tudi brošuro z naslovom *10 let tovarne*. Razdelili so jo članom oz. delavcem tedanje zadruga. 15 let kasneje, od 26. aprila do 1. maja 1971, so praznovali 25-letnico novega kovinarstva. Ponovno so organizirali prireditve, ki so se vrstile ves teden in s tem kar se da slovesno praznovali in slavili velik industrijski razvoj Železnikov in vse doline. Leto prej se je sestal uredniški odbor z namenom, da bi za jubilej izdali brošuro o razvoju kovinske industrije. Ker pa se je število sodelavcev močno razširilo, je namesto jubilejne brošure nastal zajeten zbornik *Selška dolina v preteklosti in sedanjosti*. Seveda tak zbornik ni mogel iziti ob 30-letnici osvoboditve in 25-letnici nove kovinske industrije, ampak je izšel šele oktobra 1973, kar je sovpadlo s tisočletnico loškega gospostva. Zbornik ima 390 strani in je bil tiskan v 2300 izvodih. Natis so finančno podprle vse delovne organizacije v Selški dolini.

Poseben kulturni program so pripravili Na plavžu 31. avgusta 1969 ob otvoritvi muzejskih zbirk starega kovaštva, žagarstva, sodarstva in čipkarstva v Plavčevi hiši.

Posebno mesto v družbenem dogajanju imajo razne žalne slovesnosti, ki so bile vedno skrbno in solidno pripravljene. Take važnejše komemorativne svečanosti so bile:

- odkritje spominske plošče žrtvam za svobodo, ki je vzdana na stavbi krajevnega urada v Železnikih,

- odkritje spomenika 19 ustreljenim talcem pod Dolenjo vasjo (Plečnikova umetnina),

- odkritje prenovljene grobnice padlim borcem na pokopališču v Železnikih,

- razvitje prapora občinskega odbora ZZB NOV Železniki,

- odkritje spomenika NOB na trgu v Železnikih,

- odkritje spominske plošče 16 padlim prešernovcem pod Zijalko,

- odkritje spomenika Cankarjevemu bataljonu v Dražgošah ter

- ob dnevu mrtvih v Železnikih.

Tu je treba vsekakor omeniti zelo uspel recital z naslovom: *Trnova pot slovenskega naroda*. Sestavila sta ga Matjevž Šmid in Mici Benedičič. Vsebinsko

Igralci komedije »Vesela božja pot«, ki so po vojni tudi sicer največ nastopali

Prizor iz drame »Sveti plamen«

zajema obdobje od kmečkih puntov do osvoboditve. V njem so sodelovali člani KUD iz Zeleznikov, Češnjice, Selc in Dražgoš. Z njim so nastopili v več krajih po dolini ter povsod doživeli izredno lep sprejem.

Nepogrešljiv sodelavec na vseh teh prireditvah je seveda moški pevski zbor, ki se lahko pohvali tudi z več samostojnimi nastopi. Zaradi zanimivega razvoja in lepih uspehov zasluži, da ga kaj kmalu kdo posebej predstavi naši javnosti.

Popolna osemletna osnovna šola je tudi važen kulturni člen, ki dopolnjuje tovrstno kulturno dejavnost v dolini. Člani KUD oz. DPD Svoboda so v sodelovanju z učitelstvom in učenci te šole organizirali že več uspešnih prireditev. Otvoritev novega šolskega poslopja septembra 1948 na Otokih je bila združena z veliko kulturno prireditvijo. Podobna kulturna prireditve je bila leta 1953, ko so tudi v Dražgošah odprli novo šolo in jo imenovali po narodnem heroju in učitelju Stanetu Žagarju. Ko so leta 1961 v tej šoli uredili dvorano za kulturne prireditve, je bilo to spet združeno z ve-

liko kulturno slovesnostjo. Ob 20-letnici revolucije (1961) je bil ob novi šoli v Zeleznikih odkrit spominski kamen pionirskemu odredu Ratitovec. Tedaj je bila ob tem množična kulturna prireditev. Pionirski odred ima sedaj ime Prešernove brigade.

Člani DPD Svoboda so skupaj z osnovno šolo priredili tudi javno tekmovanje v Prosvetnem domu »Pokaži, kaj znaš!«. Tudi ob sprejemu Titove štafete in kurirčkov pošte so bile organizirane priložnostne prireditve, ki so jih člani DPD Svoboda in šola skupaj pripravili. Tako so že nekajkrat tudi skupaj pripravili sprejem dedka Mraza, ko je posebna skupina nastopala s programom in obiskala šolske otroke, kakor tudi otroke delavcev v nekaterih delovnih organizacijah.

Ob 80-letnici zaslužnega rojaka dr. Franceta Koblarja je bila leta 1969 v prostorih osnovne šole intimna slovesnost, na katero je prišel tudi slavljeneec. Poleg učiteljstva so se te slovesnosti udeležili še številni tisti igralci, s katerimi je dr. Koblar v letih po prvi svetovni vojni igral in režiral v Zeleznikih.

Seveda bi bilo o kulturno-prosvetni dejavnosti šole, kakor tudi o njenem deležu pri razvijanju športa in telesne kulture možno še kaj več napisati. Pa naj to ostane naloga za bližnjo prihodnost.

Igralska skupina

Igralska tradicija je v Železnikih dokaj stara, saj korenini že v letih pred prvo svetovno vojno. Razumljivo je, da so zato starejši igralci že takoj ob osvoboditvi radi nadaljevali to svoje kulturno delo. Toda za to je predvsem potreben primeren prostor, kjer sta oder in dvorana. Dobili so ga v Thalerjevem salonu, kjer je sedaj gostilna Na Trnju. Pozimi 1945/46 so ob otvoritvi tega prostora nastopila dekleta, ki so se predstavila z veseloigro Jurčki. Kar sama so se pripravila. Se v isti zimski sezoni je potem tu nastopila igralska skupina z dramo Zadnje razočaranje, ki jo je režiral Matevž Šmid.

Z vsó vnemo so se lotili obnove domov. Bivši prosvetni dom je dobil novo funkcijo. Poleg poštnega urada, ki je bil tam že tudi prej, so tu sedaj uredili pro-

store za občinske urade in stanovanje za hišnika. Bivši sokolski dom so začeli urejati kot dom za kulturne prireditve. Proti koncu leta 1946 je bil že toliko urejen, da so pozimi 1946/47 v njem že mogli nastopati. Ob tedanji prvi ureditvi so pripravili pester kulturni program, v katerem je bila tudi ruska drama dvodejanka Zaklad (režiral Matevž Šmid). Ze v isti sezoni je potem igralska skupina nastopila s celovečerno predstavo, z Jurčičevim Desetim bratom (režiral Drago Dolenc). To je bil soliden začetek, organizacijske težave so bile premagane in igralska skupina se je pogumno lotila novih nalog.

KUD Železniki je do leta 1925 upravljalo obnovljen prosvetni dom. Tedaj pa je ta dom, kakor drugje po Sloveniji, prišel pod upravo TVD Partizan. Od tedaj dalje KUD Železniki oz. DPD Svoboda v tem domu le gostuje. Leta 1971 je bil izročen svojemu namenu nov kulturni dom na Češnjici. V njem je urejena sodobna kino dvorana in od tedaj v prosvetnem domu v Železnikih ni več kino predstav. Prosvetni dom so tedaj za-

Prizor iz drame »Via mala«

Mlada igralska skupina iz Zeleznikov na gostovanju v Sorici spomladi 1975 z veseloigro »Zmeš-njava nad zmešnjavo«

čeli preurejati in ga preurejenega odprli jeseni 1974. Dvorana in oder sta tu sedaj urejena predvsem za gledališke predstave, nad dvorano pa je knjižnica s čitalnico, ki služi tudi potrebam vodstev krajevnih družbenopolitičnih organizacij. Dvorana je pred to preureditvijo mogla sprejeti do 450 gledalcev, ker je imela še balkon za 100 sedežev in stojišč. Preurejena dvorana, ki nima balkona, ima 350 sedežev. Lepo preurejen prosvetni dom je velika pridobitev za Zeleznike, saj je sedaj omogočeno gostovanje tudi večjih in zahtevnejših gledaliških skupin.

Do leta 1975 so se v tem domu zvrstile naslednje igre (v oklepaju je ime režiserja): Pri Hrastovih (Lojze Oblak), Nobile žene več (Drago Dolenc), Bratomor na Metavi (Marjan Thaler), Kulturna prireditev v Črni mlaki (Matevž Smid), Pot do zločina, Vesela božja pot, Operacija (Marjan Thaler), Kamnolom (Anton Gortnar), Glavni dobitnik, Razvalina življenja (Matevž Smid), Žene stavkajo (Anton Gortnar in Matevž Smid), Izdajalec, Vedež, Vrnitev, Mati, Raztrgan-

ci, Punt, Milijon težav, Življenje zmaguje, Rojstvo v nevihti, Mrak, Alfabet (vseh 11 je režiral Matevž Smid), Kovaška ognjišča (Niko Zumer), Maksel (Anton Gortnar), Gospodar, Ujež (Matevž Smid), Mostovi (Niko Zumer), Matura (Jože Župančič), Strindberški župan, Sveti plamen (Marjan Thaler), Mucin dom (Matevž Smid), Kadar se utrga oblak (Niko Zumer), Cvrček za pečjo, Šolski nadzornik, Težka ura, Otok in struga, Scampolo, Kolesa teme, Dežurna služba, Pozabljeni ljudje, Naša kri, Na stranskem tiru, Via mala, Vohunka 907, Raztrganci (vseh 13 Matevž Smid), Plinska luč (Anton Gortnar), Hlapec Jernej, Butalci (Matevž Smid), Zupanova Micka (Ladica Trojar) in Zmešnjava nad zmešnjavo (Matevž Smid).

Igro Kovaška ognjišča je napisal pisatelj Ivo Zorman za 10-letnico zadruga NIKO Zelezniki, ko je bil tedaj še učitelj na osnovni šoli v Zeleznikih. Komedija Kulturna prireditev v Črni mlaki pa je nekakšna ljudska množična igra, saj v njej nastopa kar 60 igralcev, in sicer vseh starosti. Ko so jo igrali v Ze-

lezniških, so k igranju pritegnili skoraj vse člane KUD in najstarejši med nastopajočimi je imel 70 let.

Vse navedene igre so bile v prosvetnem domu igrane vsaj po dvakrat ali trikrat, nekatere pa tudi po večkrat. Je pa igralska skupina z vsemi tudi gostovala v drugih krajih po dolini in celo zunaj nje. Tako so z večino navedenih iger nastopili v Selcih, Dražgošah, Martinj vrhu, Sorici in še kje v dolini. Nekatero igrano so igrali še v Skofji Loki, Kranju, Kropi, Zireh, Retečah in eno celo v Bovcu.

V drami Operacija je glavno vlogo sprva igral Anton Kržišnik (Lešarjev). Stanoval je sicer v Ljubljani, tedaj pa je delal pri upravi Zadruga za obnovo Dražgoš. Kržišnik je bil še igralec v letih po prvi svetovni vojni, torej še pod umetniškim vodstvom dr. Franceta Koblarja. Kot gost je kasneje v tej igri nastopil še igralec ljubljanske Drame Maks Furičan.

Navedene igre so zapisane po zaporedju, kakor so bile igrane. Od navedenih je SKUD NIKO Železniki pripravilo naslednje: Zaklad, Glavni dbitek, Raz-

valina življenja, Žene stavkajo, Izdajalec. Vedež, Vrnitev, Raztrganci, Punt, Milijon težav, Rojstvo v nevihti, Mrak, Analfabet, Kovaška ognjišča, Maksel, Gospodar, Ujež in Mostovi.

Starejši igralci, ki so igrali že med obema vojnama in ki so po letu 1945 ponovno nastopali, so v glavnem naslednji: Tone Bekš, Jože Benedičič (Mežnarjev), Polde Košmelj, Tone Fajgelj (Kurovc), Marjan, Thaler, Lojze Čemažar (Dionizijev), Jože Zupančič, Jože Mohorič, Niko Žumer, Drago Dolenc, Lojze Oblak, Matevž Smid, Janko Logar, Janez Kopčavar, Anton Gortnar, Tone Lotrič, Mici Benedičič (Dvejstnica), Mici Benedičič (Morajnarjeva), Ivana Primožič (Petrova), Mara Bertoneclj, Anika Fajgelj in Dragica Demšar.

Nekoliko mlajši igralci in igralko (srednja generacija) so bili: Jože Torkar, Tone Jelenc (Svija), Jernej Dermota, Jože Fafjar, Marjan Kramar, Franc in Janez Kavčič, Niko in Tone Sedej, Franc Thaler, Konrad Triler, Peter Gortnar, Franc Peternel, Vida Gortnar, Francka Gortnar (Mlakar), Martina Košmelj, učiteljica Julči Strnad, Tončka Bertoneclj

Skupina članov KUD Železniki in pionirskega odreda je pripravila program za dedka Mraza (okrog leta 1955)

(Kristanova), Tončka Pegam, Mojca Primožič in Vita Dolenc. S Češnjice sta med temi večkrat igrala tudi Peter Polajnar in Mira Eržen.

Mlajši rod igralk in igralcev, ki so nastopili v igrah Zupanova Micka in Zmešnjava nad zmešnjava, predstavljajo naslednji: Filip Jelenc, Janez Lotrič, Jože Markelj, Stane Koblar, Niko Bertonec, Franci Smid, Tone Bogataj, Dragica Jelenc, Jana Koblar, Cilka in Tončka Ferlan. Ladica Trojar, Anči Benedičič, Martina Benedičič, Mara Tolar. Učiteljica Ladica Trojar ni le igralka, pač pa je kar uspešno režirala Zupanovo Micko ter s tem pokazala voljo in talent tudi za to delo.

Matevž Smid, ki ima kot režiser pri vsem tem delu največji delež, je režiral še druge. Tako je pri KUD Dražgoše že leta 1946 režiral dramo Črna žena. Pri KUD Češnjica je režiral naslednje igre: Pričarani ženin, Pot do zločina, Razvalina življenja, Trije vaški svetniki in Domen. Za loške poletne igre je DPD Svoboda Železniki posodilo nekatere svoje igrance. Tako so v Hamletu iz Železnikov igrali Jože Fajfar, Marjan Kramar, Niko Sedej in Franc Kavčič. Pri igrah za pravdo in srce ter Visoška kronika pa je igral le Jože Fajfar.

Kot maskerji so se zvrstili: Jože Zupanc, Matko Soklič, Marjan Thaler, Jože Zupančič, pri zadnjih dveh igrah pa je to delo opravila Iva Kemperle. Za luč in potrebno razsvetljavo so skrbeli: Janko Smid (Fronc), Stanko Potočnik in sedaj Filip Jelenc. Šepetalka je največkrat bila Vida Smid (Dermotova).

O nastajanju scenarije pa je le treba zapisati nekaj več. Bogata scenarija, ki sta jo imela bivša domova, je bila med vojno uničena. Prav vse je bilo treba narediti znova. Predsednik KUD Železniki Janko Logar je zvedel za akademskega slikarja Rudolfa Otta, ki je kot bavarski Nemec bil vojni ujetnik in je delal v jeseniški železarni. Pobrigal se je zanj in ga že leta 1946 pripeljal v Železnike. Slikar Rudolf Ott se je z vso vnemo lotil dela. Narisal je veliko raznovrstnih kulis ne samo za Železnike, pač pa tudi za Skofjo Loko. V prosvetnem domu, ki se je šele obnavljal, je imel delavnico, kjer je stalno delal vse do novembra 1949, ko so se nemški vojni ujetniki iz Jugoslavije vrnili domov. Poslikal je kulise, ki ponazarjajo naravo v zimskem in poletnem času, gore kot ozadje, hiše — vaško središče, notranjost raznih prostorov kot npr. kmečka soba, uradni prostor, salon in podobno.

Medtem ko za barve in les (okviri za kulise) ni bilo težav, je bilo težko dobiti primerno platno. Sprva so nekaj dobili v loški predilnici, ko pa je ta vir usahnil, so dobivali juto, ki je bila za embalažo paketom UNRRA. Dobivali so jo na železniški postaji na Trati in z njo so si še največ pomagali. Po odhodu Rudolfa Otta je več kulis naredil soboslikar Franc Benedičič s Češnjice, za njim pa to delo opravlja Franc Gortnar z Rudna. Tako je igralska skupina v Železnikih s scenskimi motivi kar dobro oskrbljena.

Delo pri igralski skupini je bilo vse-skozi prostovoljno in brezplačno. Edino plačilo je zadovoljstvo po nastopu, ko igralci ugotavljajo, koliko so bili uspešni in kako so zadovoljili gledalce. Včasih imajo po prireditvi skromno malico, ob kateri se sprostijo in poveselejo, večkrat pa še za to zmanjka denarja. Vstopnina, ki jo sicer redno pobirajo, ki pa nikakor ni visoka, še manj ekonomska, gre za poravnavo materialnih stroškov, kot so: nabava kostumov, izdelava scene, najemnina prostora, razsvetljava, ogrevanje, prevozi in še kaj.

Poleg nastopov te gledališke skupine pa so v Železnikih doslej že nekajkrat nastopile tudi gledališke skupine od drugod kot npr.: Mestno gledališče ljubljansko, gledališče iz Kranja, igralske skupine iz Tržiča, od Sv. Duha in iz Škofje Loke.

Z nastopom nove gledališke generacije, ki je že pokazala, da bo zmogla uspešno nadaljevati to lepo tradicijo, in z urejeno novo dvorano se obetavno odpira obdobje večje gledališke dejavnosti domačih igralcev. Potrebno bo čimprej primerno urediti in tehnično opremiti oder, ki ga prava gledališka preureditev še čaka.

To pa ni vse

Kulturno-prosvetna dejavnost pa ni živahna le v Železnikih, pač pa tudi v drugih krajih Selške doline. Tako imajo v okviru prosvetnih društev še dokaj aktivne igralske skupine v Selcih, Dražgošah, Podlonku, v Sorici in Davči.

V Železnikih deluje instrumentalni ansambel bratov Arnol. Začeli so kmalu po vojni še kot amaterji, sedaj pa so ta okvir že precej presegli in so se že lepo uveljavili tudi zunaj Selške doline.

Oktet Fantje s Praprotna je sloves naše lepe pesmi ponesel po Sloveniji, Jugoslaviji in čez meje. Po svoji umetniški

kvaliteti spada v vrh slovenske vokalne glasbene kulture.

Podjetni in prizadevni Davčarji prirejajo zadnja leta že tradicionalni dan teric, t. j. etnografsko-folklorna prireditev, na kateri med zabavnim in kulturnim programom pokažejo razna zanimiva kmečka opravila, med temi predvsem, kako ženske tarejo lan. Tamkajšnje prosvetno društvo ima za pripravo tega dne kar polne roke dela.

Med bolj delavne je vsekakor šteti prosvetno društvo »Janez Luznar« v Selcih in prosvetno društvo »Bratov Biček« v Dražgošah, ki med letom organizirata po nekaj družabnih in kulturnih prireditev.

Lepo se je že tudi začel uveljavljati dekliški sekteť na Bukovici, ki je že imel nekaj javnih in lepo uspelih nastopov.

S tem gotovo še niso našteje vse skupine, ki v Selški dolini delujejo. Vsekakor je družabno ter kulturno-prosvetno delovanje v dolini živahno in pestro in zasluži poseben opis, saj je prav, da z delom, uspehi in programi seznanimo kar največ občanov, vsaj tistih v Selški dolini.

O p o m b a : Avtorju članka so navedene podatke posredovali Jože Mohorič, Matevž Šmid, Janko Logar, Niko Sedej in Mici Benedičič. Fotografije sta posodila Mici Benedičič in Matevž Šmid.

Ciril Zupanc

DRUŽBEN PLAN RAZVOJA ŠKOFJELOŠKE OBČINSKE KULTURNE SKUPNOSTI 1976—1980

(Vsebinski del)

I. REDNA DEJAVNOST ZAVODOV IN DRUŠTEV

Loški muzej

Da bi dosegel Loški muzej v družbenem planu razvoja občine zapisano število obiskovalcev (25.000 do 30.000), so nujni posegi v preurejevanje muzejskih zbirk. Prav zbirke so v zadnjem obdobju doživljale strokovne izpopolnitve, ki so celotno podobo muzeja bistveno spremenile. Prikaz zgodovine bi morali začeti z dobro pripravljeno arheološko zbirko. Le-ta bi morala vsebovati gradivo od prazgodovine do visokega srednjega veka, ko z nastankom loškega gospostva prično svojo govorico obstoječe zbirke, ki bodo doživljale tudi v obdobju 1976 do 1980 skrbno nego, dopolnjevanje z novimi izsledki, vzdrževanje in brušenje do tiste mere, da bo obiskovalec lahko iz njih vsebine največ pridobil. Za zaokroženo podobo muzeja je potrebno tudi primerno skleniti krog ogledovanja z novo zbirko, ki bo prikazovala dosežke v naši povojni socialistični dobi. S temi načelnimi smernicami so dani bistveni premiki pri oblikovanju muzeja in usmeritev za delo, trdno zasidrano v znanstvenem in strokovnem raziskovanju, ki se bo polno odražalo v tekoče postavljenih zbirkah za najširše množice, še posebej pa kot dopolnilo ob uvajanju celodnevne šole.

Arheološki oddelek

Arheološka slika loškega ozemlja, po današnjem stanju raziskav, je še zelo nepopolna. Slučajne najdbe nam dokazujejo, da je bilo področje naseljeno že od kasnega neolitika dalje. Redka sistematična raziskovanja so razjasnila posamezna ozka obdobja poselitve v času prazgodovine (Lubnik, gomile pri Retečah), medtem ko imamo za ostala obdobja le potrditev v slučajnih najdbah. Sedaj, ko ima muzej zasedeno delovno mesto arheologa, je naloga arheološkega oddelka v stalni kontroli na območju arheoloških terenov in občasna zaščitna raziskovanja na terenih, ki so ogroženi z gradnjami in drugimi posegi v zemeljski plasti.

Strokovno delo je v planskem obdobju usmerjeno v: ureditev delovnega prostora s priročno strokovno knjižnico, postopno ureditev bodočih razstavnih prostorov arheološke zbirke, inventariziranje gradiva, ki je že v muzeju in novo pridobljenih najdb, izdelava kartoteke, ureditev stare fototeke in priprava nove, prepariranje starega in novo pridobljenega gradiva, ureditev dokumentacije dosedanjih arheoloških izkopavanj in po potrebi prerisovanje slabše ohranjenih starih načrtov, ureditev gradiva v depozitu glede na najdišče enote in oprema teh celot z napisi in vsebinskimi seznanji.

Planirane sistematične raziskovalne akcije, ki prvenstveno upoštevajo ogrožene